

Veien mot forebyggende kommuner

Tor Levin Hofgaard
president i Norsk psykologforening

Det mangler ikke på ambisjoner etter at Landsmøtet vedtok nytt hovedsatsingsområde: «Forebygging for barn og unge».

Sentralstyret har besluttet strategiske mål i tråd med dette – og arbeidet med å definere tiltak er i full gang. Vi vil for det første bidra til endring av silotenkningen som preger de kommunale tjenestetilbud til barn og unge. Vi trenger et samordnet regelverk og koordinerte tjenester som sikrer at de som i oppveksten trenger bistand, ikke faller mellom to stoler – eller to lovverk.

Vi vil også at psykologkompetanse bare skal være en telefon unna for alle de tjenester og tilbud i kommunen som kan ha behov for råd og veiledning

Som president snakker jeg ofte med medlemmer som frustrert forteller historier om barn som ikke får den hjelpen de trenger: Et funksjonshemmet barn kan bli holdt utenfor barneverntjenestens tiltak. Diagnosen står i veien. Barn med emosjonelle behov får ikke psykisk helsehjelp fordi «omsorgsbasen ikke er avklart i barnevernet». PP-tjenesten begraves i sakkyndige vurderinger og får ikke drive systematisk tilrettelegging for den gode helsefremmende skolen. Hvem skal en far som bare er «bekymret» for utviklingen til ungene sine, henvende seg til? Og hvem har egentlig ansvaret for å følge opp idrettslaget som gjerne vil ha råd om hvordan de legger til rette for å inkludere alle?

Mange gir altså uttrykk for at de opplever nettopp å falle mellom de kommunale stolene. Rettighetsvurderingene skjer etter til dels streng og rigid tolkning av bestemmelsene: Behovet er for lite skolerrelevant til å få hjelp av PPT, for komplisert og fastlåst for skolehelsetjenesten, og for mye knyttet til helse og utvikling til å få hjelp fra barneverntjenesten.

Mange trenger hjelp og kompetanse fra flere, men får det bare fra den ene tjenesten. Og får de hjelp fra flere, snakker ikke tjenestene sammen. Slik kan det ikke fortsette. Det betyr nemlig at bestemmelsene står i veien for at barn med sammensatte behov – og det er mange slike – får den hjelpen de har krav på. Dagens lovverk rammer inn en tjeneste og definerer når ansvaret slutter, men ikke nødvendigvis slik at det er opplagt hvem som overtar ansvaret. Dette skaper muligens gode enkeltstående systemer. Det skaper *ikke* bedre liv for barn og unge. Et krafttak for helhet vil være et av de viktigste tiltakene for å sikre forebygging for barn og unge.

Men vi vil mer. Vi vil blant annet at konsekvensvurdering for barn og unges psykiske helse skal inngå i beslutningsgrunnlaget for alle vedtak i offentlig forvaltning, på lik linje med økonomiske, juridiske og miljømessige konsekvenser. Forebygging av helseskader begynner ofte nettopp ved gode kommunale vedtak. I alle saker; om det er veiutbygging, privatisering, skolenedleggelse, bygging av kulturhus – uansett – skal rådmannens papirer redegjøre for hvordan befolkningens fysiske og psykiske helse blir berørt. Bare slik kan de valgte representantene være trygge på at folkehelseovens intensjon blir fulgt.

Slik rutine vil kreve kompetanse. Saksbehandlere rundt i landet kjenner kanskje ikke til helsekonsekvensene av enhver beslutning. Men slik kompetanse lar seg skaffe, på samme måte som miljømessig, juridisk og økonomisk kompetanse er sikret før kommunale vedtak. Vi mener dette vil bidra til at folkehelse blir aktualisert som tema i kommunestyre og administrasjon. Det er helt nødvendig å gjøre folkehelse til et kraftfullt politikkområde.

Det er mer enn 10 år siden den daværende borgerlige regjeringen la frem en strategiplan for barn og unges psykiske helse. Lite er skjedd. Samfunnets kvern maler sakte. Men nå er tiden inne til å være utålmodige – og det er vi. Derfor vil vi også at psykologkompetanse bare skal være en telefon unna for alle de tjenester og tilbud i kommunen som kan ha behov for råd og veiledning. Skoler, barnehager, fritidsklubber osv. må vite at de lett kan få tak i en psykolog for rådgivning. Modellforsøkene med psykologer i kommunen viste klart at denne kompetansen bidrar til at andre tjenesteleverandører ble tryggere i møtet med barn og unges behov. Alle kommuner må derfor ha psykologkompetanse lett tilgjengelig, ikke bare som behandlere, men også som veiledere – av foreldre, lærere, barnehagepersonell – og samfunnsplanleggere.